

Klar tale fra Latvias nasjonalister

Latvias Vei = Quislingenes Vei! skriker nasjonalist-demonstrantene ved parlamentet i Riga, mens utlandet frykter at Latvia vedtar en altfor hard statsborgerskapslov.

Aftenpostens korrespondent
ELISABETH HOLTE
DAN HANSSON (foto)

Riga.
Det er bitende kaldt snødrev i Jekaba-gaten ved Saeima (parlamentet) i gamlebyen, men blant de radikal-nasjonalistiske demonstrantene går gemyttene varme, og Saeima-representanter på vei til jobben overhøyles med høylydte skjellsord. Særlig får representantene fra sentrums/epartiet Latvias Vei, den største av de regjeringspartnerne, gjennomgå.

Dagen er kommet for første, hete avstemning over de tilsammen fem parti-forslagene til ny statsborgerskapslov. Og det utenlands fryktes at Latvia vedtar en så tøff lov at den vil gjøre tilbaketrekkingen av de russiske styrkene enda vanskeligere, mener demonstrantene at regjeringen og parlamentet er altfor slappe – ja, rene quislinger.

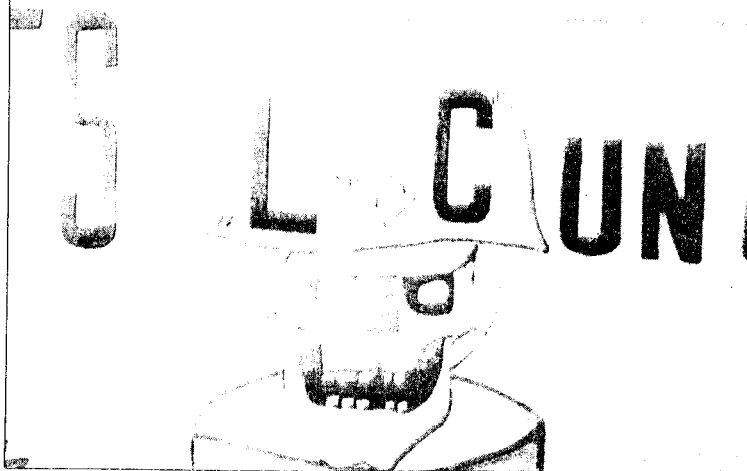
Forslagene varierer fra partiet Fedreland og Frihets kompromissløse holdning om bare å fornye statsborgerskapsloven fra 1919, via tidligere utenriksminister Janis Jurkanskis mer imøtekommende forslag og til den såkalte 0-varianten om statsborgerskap for alle som bodde i landet ved uavhengigheten i 1991.

Spørsmål om tid

Mange latviere er unektelig mer opptatt av å ikke sulte eller fryse bort den dagen enn av statsborgerskapsloven. Men slik mange ser det, er det bare et spørsmål om tid før latviere blir minoritet i sitt eget land hvis det åpnes for å gi flere russere statsborgerskap.

Aftenposten 30/11 - 93

KOMPROMISSLØSE: Blant de gamle, radikal-nasjonalistiske demonstrantene utenfor parlamentet i Riga er enhver åpning om statsborgerskap for russere som kom hit under Sovjet-okkupasjonen, en hån og en sikker vei mot nasjonalt selvmord.

I dag utgjør de etniske russerne 29,7 prosent av innbyggerne, og bare 16,2 prosent av statsborgerne.

Men i og med at russerne får flere barn enn latviere selv, kommer de snart i flertall hvis det også åpnes for at alle som vil, kan få latvisk statsborgerskap, fryktes det. Utenlandske observatører mener det neppe er fare for at det blir så mange, i og med at det i Estland – der loven er mer liberal – i praksis ikke har

vært så mange russere som har søkt. Men det er jo langt flere russere i Latvia.

Tilintetgjøring!

Men nasjonalistene frykter det verste. – La oss ikke bryte ned den latviske nasjonen ved å naturalisere russere. Dette er selvmord! lyder e'n av plakatene i demonstrasjonen. En eldre mann tviholder på en svær plakat med «Det kan ikke være seriøst ment at en nasjon av 1,3 millioner me-

nesker skal kunne naturalisere en million innvandrere!». Hatet er til å ta og føle på, for mange av demonstrantene er nettopp i den alderen at de har vært de-

LATVIAS MANGFOLDIGE BEFOLKNING

Samlet innbyggertall 2,389 millioner:			
Etniske latviere	1 373 449	-	57,5%
–"– russere	709 952		29,7%
–"– hviterussere	101 648		4,25%
–"– polakker	62 945		2,6%
–"– ukrainere	61 939		2,5%
–"– litauere	32 716		1,37%
Jøder, sigøynere, tyskere, tatarer, estere			1,29%
Andre			0,8%

Antall innbyggere med statsborgerskap: 1,715 mill., derav 78,8% etniske latviere og 16,2% etn. russere. 39,07% av landets etniske russere har latvisk statsborgerskap

21 555 etn. latviere i Latvia har ikke statsb.skap (kom tilbake til Latvia etter 1940)

Russere utgjør 64% av innbyggerne uten statsb.skap (Kilde: Latvias statsborgerskaps- og immigrasjonskontor 20.10.1993)

portert av den sovjetiske okkupasjonsmakt. Følgelig ser de det som en hån mot alt de har kjempet for at russere som kom hit under okkupasjonen, ofte som soldater, skulle kunne bli statsborgere.

– Før den annen verdenskrig hadde vi 206 406 russisk-talende med-innbyggere her i Latvia, og de er som oss. Men de en million sivile okkuperanter som Sovjetunionen ulovlig flyttet til vårt land, må ikke bli betraktet som en befolkningsminoritet og få statsborgerrettigheter, sa en eldre kar. Han demonstrerte på vegne av 18. november-alliansen, oppkalt etter frihetsdagen i 1918, som for latviere var starten på uavhengigheten som Sovjet-okkupasjonen bare er å anse som et midlertidig avbrekk i.

Langt frem

Først etter at mørket er falt over Riga, er parlamentsdebatten over i denne omgang, og Saeima vedtar med 53 ja, 28 nei og seks avståelser lovforslaget fra regjeringen utgått fra Latvias Vei og Latvias Bondeunion. Ifølge forslaget – som parlamentskomiteen nå skal file videre på et par måneder – må man, for å kunne bli latvisk statsborger, ha bodd minst ti år i landet, kunne språket opptil

et visst nivå, ha tilstrekkelig midler til å forsørge seg selv, forstå hva grunnloven går ut på og kunne utenat landets troskapsed.

Alle tidligere sovjet-militære er utelukket for bestandig. Men i og med at Latvia er opptatt av ikke å bli utstøtt av det gode vestlige selskap som de gjerne vil inn i, skal også folkeretts ekspertene i Europarådet se nærmere på den endelige lovteksten når den tid kommer.

Kvoter

I tillegg blir det diskutert kompliserte naturaliseringskvoter i prosent av netto befolkningsøkning blant statsborgerne i foregående år – som ville gi kvoter på mindre enn ingenting på grunn av de lave fødselsratene blant dagens statsborgere. Befolkningsutviklingen er noe Latvia ikke tar lett på.

I praksis kommer likevel ikke russere og andre ikke-latviere uten statsborgerskap til å bli kastet ut av Latvia eller få begrenset sin handelfrihet, som i dag har ført til at mange av landets nyrike forretningsfolk er nettopp russere. Eneste forskjell blir at de ikke får stemmerett.

Dette er den første i en rekke artikler om Latvia.

104909